

HYVÄKSYTTY 19.9.2013 SAMKIN sisäisessä hallituksessa

Opiskelijoiden ennalta ehkäisevä päihdetyö ja hoitoonohjaus SAMKissa

Sisällys

1. SAMKin opiskelijoiden ennalta ehkäisevän päihdetyön ja hoitoonohjauksen periaatteet
2. Ennalta ehkäisevä päihdetyö SAMKissa
 - 2.1. Huoli opiskelijakaverista
- 2.2. Opettajatutortoiminta
 - 2.3. Opiskelijatutortoiminta
 - 2.4. Terveystieteiden tarkastukset
3. Opiskelijoiden päihteiden käyttöön puuttuminen ja hoitoonohjaus
 - 3.1. Toiminnan periaatteet
 - 3.1.1 Terveystietolaki
 - 3.1.2 Epävirallinen hoitoonohjaus
 - 3.1.3 Virallinen hoitoonohjaus
 - 3.1.4 Luottamuksellisuus
 - 3.2. Ohjaavat tahot
 - 3.2.1 Opettajatutor tai opettaja
 - 3.2.2 Terveystietäjä
 - 3.2.3 Osaamisalueen johtaja
 - 3.3. Ensisijaiset toimenpiteet
 - 3.3.1 Hoitoonohjausneuvottelu
 - 3.3.2 Hoitosopimus
 - 3.3.3 Hoitovaihtoehdot
4. Seuraamukset ja kurinpitotoimenpiteet
 - 4.1. Huumeiden käyttöä koskeva todistuspyyntö
 - 4.2. Huumeusainetestin tekeminen
 - 4.3. Kurinpitotoimet

Lähteet

Liitteet

1. SAMKin opiskelijoiden ennalta ehkäisevän päihdetyön ja hoitoonohjauksen periaatteet

Tämä päihdeohjelma on osa ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opiskelukykyä ja hyvinvointia tukevaa toimintaa ja yhteisöllistä vastuunkantoa. Oleellista on, että jokainen, niin opiskelija kuin henkilökunnan edustaja, voi kokea olevansa arvostettu ihmisenä ja toimijana. Satakunnan ammattikorkeakoulussa painotamme avoimuutta, rehellisyyttä ja luottamuksellisuutta kaikessa toiminnassa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (L351/03, L953/2011 24a§). Päihteetön oppimisympäristö on jokaisen SAMKin opiskelijan ja työntekijän oikeus. SAMKin järjestyssääntöjen mukaan päihteiden vaikutuksen alaisena tai vieroitusoireisena ei voi osallistua opetukseen. Päihteettömyyteen kiinnitetään huomiota myös kaikissa SAMKin opiskelijoiden ja henkilöstön yhteisissä tapahtumissa.

Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnattu päihdeohjelma kattaa kaikki opiskelutilanteet, kuten lähiopetuksen, laboraatiot ja harjoittelun. Päihdeohjelman tarkoituksena on edistää opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä ja antaa puitteet päihdehaittojen käsittelemiseksi SAMKissa. Ohjelman tavoitteena on tukea päihteetöntä elämäntapaa ja puuttua nopeasti mahdolliseen päihteiden käyttöön siten, että opiskelijat voivat hyvin ja kykenevät etenemään opinnoissaan asettamiensa tavoitteiden mukaisesti.

Tässä päihdeohjelmassa päihteillä tarkoitetaan

- alkoholia
- päihtymistarkoituksessa nautittuja lääkkeitä
- huumausaineita.

2. Ennalta ehkäisevä päihdetyö SAMKissa

Päihdeasioita käsitellään opiskeluun liittyvän tutoroinnin yhteydessä sekä vertaistutorien että opettajien toimesta ja terveydenhoitajien terveystarkastuksissa.

Ennalta ehkäisevällä toiminnalla

- vaikutetaan opiskelijoiden yleisiin suhtautumistapoihin
- tuetaan omatoimista päihteiden käytön tarkkailua
- luodaan ilmapiiri sellaiseksi, että ongelmaiset voivat hakeutua oma-aloitteisesti hoitopalveluihin tai heidän kanssaan voidaan käynnistää hoitoonohjaus.

2.1 Huoli opiskelijakaverista

Vastuu opiskelukaverista on kaikilla SAMKissa opiskelevilla

Jos opiskelijalla/opiskelijoilla herää huoli opiskelijakaverin päihteiden käytöstä, asia tulee ottaa puheeksi kyseisen opiskelijan kanssa. Näin on toimittava erityisesti silloin, kun opiskelijakaverin päihteiden käyttö vaarantaa muiden opiskelijoiden, henkilökunnan tai harjoittelujen aikana asiakkaiden/potilaiden turvallisuuden. Huolen herätessä opiskelijan päihteidenkäytöstä, opiskelijan on otettava yhteyttä opettajatutoriin, opiskeluterveydenhoitajaan tai osaamisalueen johtajaan. Yhteydenottamisella vastuu asiaan puuttumisesta siirtyy viimeksi mainituille. Puheeksi ottajan tehtävä ei ole moralisoida, vaan puuttua asiaan ja ilmaista valmiutensa tuen antamiseen.

Hyvää materiaalia huolen herätessä tarjoavat mm. THL:n Neuvoa antavat verkkosivusto ja Päihdelinkki. Nytyi ry:llä on myös monipuoliset opiskelijan elämänhallintaa ja hyvinvointia tukevat www -sivut.

2.2 Opettajatutortoiminta

Opettajatutorin tehtäviin kuuluu kerran vuodessa käytävä henkilökohtainen ja luottamuksellinen tutorointikeskustelu. Keskusteluissa käsitellään opinnoissa edistymisen lisäksi opiskelijan hyvinvointia ja elämäntilannetta. Tutorointikeskusteluissa voidaan käsitellä myös päihteiden käyttöä.

2.3 Opiskelijatuutortoiminta

Jokaisella opiskelijalla on nimetty vertaistutori. He ovat opiskelijakunta SAMMAKKO:n valitsemia ja valtuuttamia vertaisohjaajia, jotka tutustuttavat uudet opiskelijat opintoihin, vanhempiin opiskelijoihin ja ammattikorkeakouluun. Päihteettömyydestä tulee puhua ja päihteettömyyttä tulee suosia myös vertaistutoritoiminnassa.

2.4 Terveystarkastuksen terveystarkastukset

Opintojen alkaessa kaikki opiskelijat täyttävät TERVEYSKYSELY -lomakkeen. Kyselyn täyttämisen jälkeen opiskelijat voivat halutessaan osallistua terveydenhoitajan tekemään terveystarkastukseen jo heti opintojen alussa. Terveystarkastus voi myös kutsua terveystarkastukseen sellaiset opiskelijat, joiden hän arvelee hyötyvän tarkastuksesta, mutta jotka eivät oma-aloitteisesti ole sinne hakeutuneet. Terveystarkastuksen yksi osa-alue on opiskelijan päihteidenkäyttö. Päihteidenkäytöstä keskustellaan opiskelijan kanssa. Pääsääntöisesti opiskelija täyttää AUDIT- lomakkeen (Alcohol Use Disorders Identification Test), joka toimii alkoholinkäytön puheeksi oton välineenä. Yhdessä opiskelijan kanssa sovitaan mahdolliset jatkotoimenpiteet eri yhteystyökumppaneiden kanssa.

3. Opiskelijan päihteiden käyttöön puuttuminen ja hoitoonohjaus

3.1 Toiminnan periaatteet

3.1.1 Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326

Lain 28 §:n mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen päihdetyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilön ja yhteisön päihdeettömyyttä suojaavia tekijöitä sekä vähentää tai poistaa päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä.

Tässä laissa tarkoitettuun päihdetyöhön kuuluu:

- 1) terveydenhuollon palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta, joka koskee päihdeettömyyttä suojaavia ja sitä vaarantavia tekijöitä sekä päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä; sekä
- 2) päihteiden aiheuttamien sairauksien tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut.

Terveydenhuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun kunnassa tehtävän päihdetyön ja mielenterveytyksen kanssa.

3.1.2. Epävirallinen hoitoonohjaus

Epävirallisella hoitoon ohjaamisella tarkoitetaan opiskelijan omaehtoista tarvitsemiinsa hoito- tai tukipalveluihin hakeutumista. Omaehtoisen hakeutumisen tulisi olla päihdetyön ensisijainen toimintamuoto. Epäviralliseen hoitoon ohjaamiseen viitataan päihdehuoltolaissa (L41/1986, 8§). Jokaisen osaamisalueen tulee nimetä yhdyshenkilö, esim. opinto-ohjaaja tai terveydenhoitaja, jonka puoleen opiskelija voi luottamuksellisesti kääntyä tarvitessaan apua päihdeongelmaansa. Yhdyshenkilön tehtävänä on tukea ja ohjata opiskelijaa sekä hoitoon hakeutumisessa että hoidon aikana.

3.1.3 Virallinen hoitoonohjaus

Virallisella hoitoon ohjaamisella tarkoitetaan ammattikorkeakoulun aloitteesta tapahtuvaa opiskelijan hoitoonohjausta. Hoitoon ohjauksen tarve syntyy todetusta järjestyssääntörikkomuksesta. Järjestyssääntörikkomus voi olla esimerkiksi opiskelijan esiintyminen päihteen vaikutuksen alaisena ammattikorkeakoulun alueella tai harjoittelupaikassa. Epäiltäessä järjestyssääntörikkomusta päihteiden vuoksi, voidaan se näyttää toteen esimerkiksi asianomaisen myöntäessä epäilyn todeksi tai positiivisella päihdetestin tuloksella

3.1.4 Luottamuksellisuus

Hoitoonohjaukseen liittyvät toimenpiteet ja yksityiskohtia sisältävät tiedot ovat luottamuksellisia. Hoitoonohjauksen kanssa tekemisissä olevat henkilöt eivät saa ilman asianomaisen opiskelijan lupaa antaa hoitoon liittyviä tietoja sivullisille. Luottamuksellisuuden varjolla ei kuitenkaan pidä estää päihdeongelman käsittelyä yksilön ongelmana.

3.2 Ohjaavat tahot

3.2.1 Opettajatutor

Kun opettajatutor epäilee opiskelijan päihteiden väärinkäyttöä, hän ottaa asian puheeksi opiskelijan kanssa ja toteaa mahdolliset muutokset opintojen etenemisessä. So-leHopsin avulla voidaan seurata opiskelijan kykyä suoriutua opinnoista. Huoli päihdeongelmasta saattaa herätä silloin, jos opiskelija on väsynyt, haluton, hänellä on paljon poissaoloja tai kun opintosuoritukset ovat alkaneet heiketä. Opettajatutor on keskeisessä asemassa opiskelukykyä arvioitaessa ja silloin kun tehdään päätös siitä, kykeneekö opiskelija jatkamaan opintojaan.

Opettajatutor tekee yhdessä opiskelijan kanssa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman. Opettajatutor arvioi opiskeluhuoltotiimin kanssa opiskelijan opiskelukykyä. Hän tekee tarvittaessa yhteistyötä terveydenhoitajan ja päihdehuollon yhteistyötahojen kanssa.

3.2.2 Terveydenhoitaja

Jos opiskelija tavataan päihtyneenä oppilaitoksessa tai työharjoittelussa, tulee hänet ohjata terveydenhoitajan testeihin. Päihteidenkäyttö voidaan todeta joko alkometrin tai laboratoriokokeiden avulla. Kun kyseessä on vasta epäily, arvioidaan opiskelijan päihdeongelmaa mini-intervention, AUDIT-kyselylomakkeen sekä ICD-10 (diagnosikoodiston) avulla. Kun opiskelijan kanssa yhteistyössä päädytään aloittamaan päihdeongelman hoito, terveydenhoitaja ottaa yhteyttä päihdetyön yhteistyötahoihin ja auttaa näin opiskelijan hoidon alkuun. Opiskelija allekirjoittaa Hoitoonohjaussopimus-lomakkeen, jonka avulla yksikön terveydenhoitaja voi tiedustella hoitovastuussa olevalta taholta hoidon etenemistä. Opiskelija voi myös käydä terveydenhoitajan luona hoidon seurannassa hoitavan tahon käyntien lisäksi.

3.2.3. Osaamisalueen johtaja

Osaamisalueen johtaja voidaan hakea paikalle silloin, kun opiskelija tavataan päihtyneenä tai kun hänen epäillään myyvän tai välittävän päihteitä oppilaitoksessa. Hän voi myös osallistua yhteistyöpalaveriin, joissa päätetään opiskelun jatkamiseen tai keskeyttämiseen liittyviä asioita.

3.3 Erilaiset toimenpiteet

3.3.1 Hoitoonohjausneuvottelu

Mikäli päihdekäyttö on selvästi vaikuttanut opiskelijan opintosuoritukseen, esimerkiksi opiskelija on osallistunut päihtyneenä opetukseen tai ei osallistu opetukseen päihdekäytön takia, osaamisaluekohtainen yhteyshenkilö koordinoi hoitoonohjauspalaverin.

Hoitoonohjauspalaveriin osallistuvat

- opiskelija
- opettajatutor
- terveydenhoitaja
- osaamisalueen johtaja
- opiskelijan nimeämä luottohenkilö, joka voi olla myös opettajatutor osaamisaluekohtainen yhteyshenkilö.

3.3.2 Hoitosopimus

Hoitoonohjausneuvottelussa tehdään kirjallinen hoitosopimus (liite 1) ja sovitaan jatkosuunnitelmista, sekä sovitaan seurantapalaveri tilanteen arvioimiseksi uudelleen. Hoitosopimuksen toteutumista arvioidaan seurantapalaverissa. Mikäli opiskelija jättää hoitosopimuksen aikana saapumatta sovitulle hoitokerralle tai saapuu sinne päihtyneenä, hoitava taho ilmoittaa terveydenhoitajalle hoitosopimuksesta poikkeamisesta. Hoitosopimuksen rikkomisesta informoidaan osaamisalueen johtajaa ja järjestetään erillinen keskustelutilaisuus, jossa arvioidaan opintojen suorittamista. Luottamuksellisuus hoitokeskustelujen sisällöstä säilyy kaikissa tapauksissa.

3.3.3 Hoitovaihtoehdot

Hoitomuotoja voivat olla avohoidossa A-klinikka, yksilöpsykoterapia tai käynnit päihdealaan perehtyneen lääkärin tai psykoterapeutin vastaanotolla yksityissektorilla. Mikäli on tarvetta laitostuntoutusjaksolle, rahoitusta järjestetään yhteistyössä opiskelijan kotipaikkakunnan sosiaali- ja terveystoimen kautta. Palveluista kerrotaan tarkemmin SAMK:n opiskeluhuvinvoimin verkkosivuilla.

Prosessien eteneminen Satakunnan ammattikorkeakoulussa on kuvattu liitteessä 2

4. Seuraamukset ja kurinpitotoimet

4.1 Huumeiden käyttöä koskeva todistuspyyntö

Oppilaitos voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen tietyillä edellytyksillä

Testausta voidaan edellyttää, jos

- on perustelua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista JA
- testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi JA
- opiskelija toimii tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, harkinta- tai reagoitokykyä JA
- huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen ko. tehtävässä vakavasti vaarantaa vakavasti
 - opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä TAI
 - liikenteen turvallisuutta TAI
 - salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä TAI
 - lisää merkittävästi huumaus- tai lääkeaineiden laittoman kaupan, hallussapidon, käytön tai leviämisen riskiä

Testaus edellytetään tehtäväksi lainsäädännön mukaan kohtuullisessa ajassa.

4.2 Huumausainetestin tekeminen

Ammattikorkeakoulu pyytää opiskelijalta kirjallisesti testituloksen. Testi on otettava 1 vuorokauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Pyynnössä on selvitys siitä, miten opiskelijan toimintakyky on heikentynyt (esim. puhe sammaltavaa, kävely horjuvaa, pois-saoloja tms.).

Huumausainetestin tekee terveydenhuollon ammattihenkilö. Positiivinen testitulos on varmistettava laatuvalvotussa laboratoriossa.

Huumausainetestä koskevaan todistukseen sisältyy selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus annetaan testatulle. Ammattikorkeakoulu vastaa todistuksesta aiheutuvista kustannuksista. Ammattikorkeakoulu kiinnittää erityistä huomiota hoitoonohjaukseen ja huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se käsittelyn tarkoituksen kannalta on mahdollista. Huumausainetestä koskevan todistuksen esittämisestä kieltäytyminen tai positiivinen testitulos voi johtaa kurinpitotoimiin.

4.3. Kurinpitotoimet

Päihteiden vaikutuksen alaisena ei voi osallistua opetukseen (vrt. SAMKin järjestys-säännöt) koulun tiloissa eikä harjoittelupaikoissa. Jos tätä sääntöä rikotaan, seuraa siitä kurinpitotoimia. Hoitoonohjaus ei estä kurinpitotoimien käyttämistä, vaan niitä käytetään meneillään olevasta hoidosta riippumatta, jos tilanne niin edellyttää.

Mahdolliset kurinpitotoimet ovat kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen ja opiskeluoikeuden peruuttaminen.

Kirjallisen varoituksen antaa rehtori (L351/03, 953/11 28a §). Kirjallinen varoitus voidaan antaa, jos opiskelija

- häiritsee päihtyneenä opetusta
- käyttäytyy päihtyneenä väkivaltaisesti tai uhkaavasti
- rikkoo päihteiden käytön osalta oppilaitoksen järjestyssääntöjä
- kieltäytyy huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä
- on selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita väärin

Opiskelija voidaan erottaa määräajaksi, kuitenkin enintään vuodeksi, (L351/03, 953/11 28 §), jos edellä mainittu opiskelijan teko tai laiminlyönti on vakava tai opiskelija jatkaa kirjallisen varoituksen perusteena ollutta epäasiallista käyttäytymistä

Määräaikaisesta erottamisesta päättää sisäinen hallitus (L351/03, 953/11 28a §).

Opiskelijan opiskeluoikeus voidaan peruuttaa (laki 953/2011 § 25a) siihen asti kunnes suostuu opiskeluoikeuden peruuttamisprosessiin liittyviin terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää lainsäädännön (L351/03, 953/11 28 a §) mukaan sisäinen hallitus.

Lähteet:

Kunttu K, Huttunen T. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Helsinki:

Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta 953/2011. www.finlex.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulun kriisitoimintaohje 9.5.2006. www.samk.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulun strategia 2010 – 2012 (-2016)
www.samk.fi

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. www.finlex.fi

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45. www.yths.fi

OPM:n lainsääd.viestistä:

[Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta](#) 951/2011 (pdf)

[Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta](#) 952/2011 (pdf)

[Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta](#) 953/2011 (pdf)

[Laki yliopistolain muuttamisesta](#) 954/2011 (pdf)

[Laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta](#) 955/2011 (pdf)

[Laki opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta](#) 956/2011 (pdf)

Liite 1. Hoitoonohjaussopimus

Hoitoonohjaussopimus

Henkilötunnus

Nimi

Koulutusohjelma

Todetut päihdekäytön aiheuttamat haitat opinnoissa

Krapulapäivät

Tapaturmat

Humalatila

Muu päihtymys

Poissaolot

Opintoihin liittyvien tehtävien laiminlyönti

Potilasturvallisuuden vaarantaminen

Ihmissuhdevaikeudet

Muut haitat, mitä

Terveydenhoitaja toimii yhteyshenkilönä hoitopaikan ja Samkin välillä. Terveydenhoitajalla on oikeus saada hoitopaikasta asianomaisen terveydentilaa ja hoidon edistymistä koskevia tietoja. Hoitotaho voi välittää terveydenhoitajalle tiedon, ellei hoito jatku suunnitelman mukaisesti. Jokaisesta sairauspoissaolosta tulee olla terveydenhoitajan tai lääkärin todistus. Muita todistuksia ei hyväksytä.

Sitoudun päihdeongelmani vuoksi hoitoon, jonka tarkempi sisältö määräytyy terveystalveissa tehtävässä hoitosuunnitelmassa.

Päivämäärä ja paikka

Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys
ja nimenselvennys

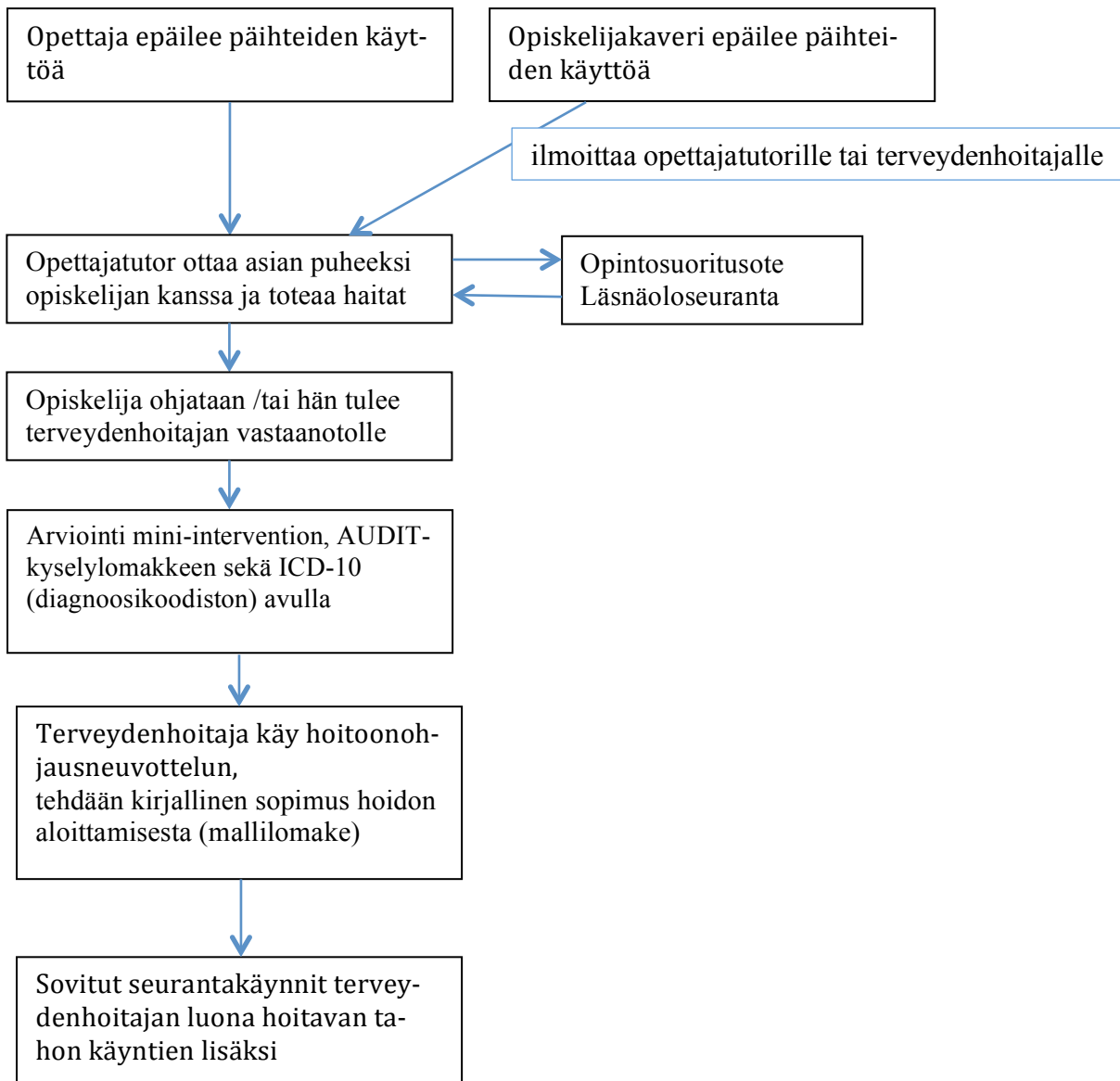
Samkin edustajan allekirjoitus

Jakelu: opiskelija, päihdeyhdyshenkilö, osaamisalueen johtaja, terveydenhoitaja

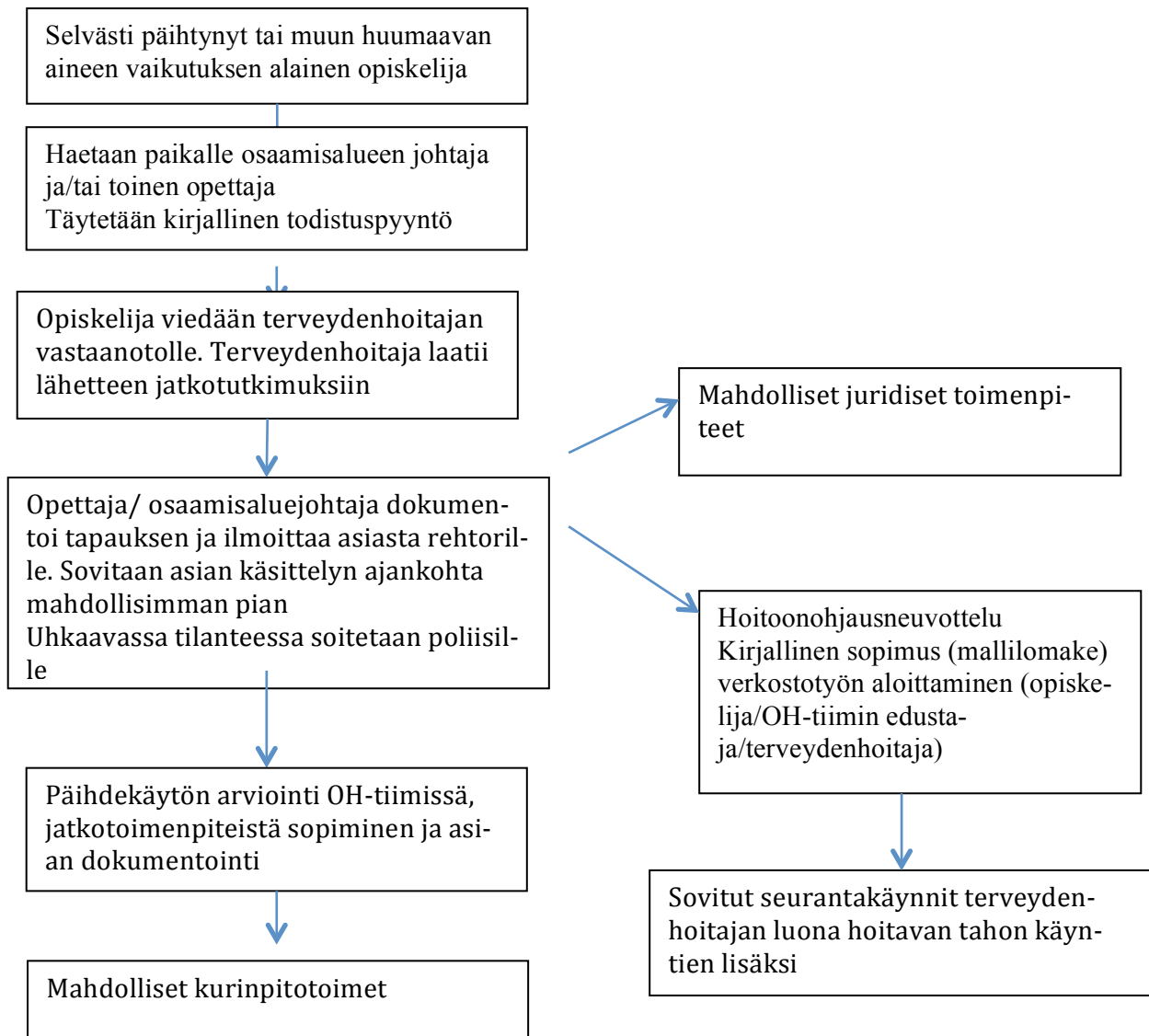
Liite 2: Kaaviot

1. Opiskelijalla epäillään olevan päihdeongelma

Opiskelija voi olla väsynyt, haluton, poissaoloja paljon, suoritukset heikentyneet

2. Opiskelija tavataan päihtyneenä, huumausaineen tai lääkeaineen vaikutuksen alaisena oppilaitoksessa tai ohjatussa harjoittelussa

3. Päihteiden myynti tai välitys

Mikäli kyse on vain epäilyksestä, voi ilmoituksen tehdä seuraaviin numeroihin:

- huumevihjepuhelin puh. 0800 14 600(tulli)
- 0800 93 889(Satakunnan poliisilaitos)
- kiireellisessä tapauksessa hätänumero 112

